

خوانش بوم-روان‌شناسانه رمان "رویه‌های حیوانی" اثر باربارا کینگس الور

نرگس رئوف‌زاده^۱، راضیه اسلامی^۲، مرتضی لک^۳

چکیده

مسائل و مباحث مربوط به طبیعت و محیط زیست، توجه نظریه‌پردازان متعددی را به خود جلب کرده است. آنچه مدت زمان زیادی است ذهن بشر را به خود معطوف ساخته، اهمیت حفظ طبیعت و گونه‌های گیاهی و جانوری است که نقش اجتناب‌ناپذیری در حفظ سلامت روح و روان انسان دارد. دغدغه‌های زیست‌محیطی، طبیعت بکر و دست‌نخورده، انسان، حیوانات و گیاهان از جمله مباحثی است که بسیاری از نویسندگان در آثار خود به آن پرداخته‌اند. از آنجا که محل تلاقی علوم انسانی و علوم طبیعی، بررسی رابطه انسان، طبیعت و ارتباط تنگاتنگ آن دو با یکدیگر است، این تحقیق بر آن است تا با تمرکز بر رمان *رویه‌های حیوانی* (۱۹۹۰)، اثر معروف باربارا کینگس الور، به بررسی این پیوند ناگسستنی بپردازد. مقاله حاضر با اتخاذ نقد بوم-روان‌شناسی، ضمن بررسی رمان *رویه‌های حیوانی*، به اثبات تاثیرات مثبت رابطه تنگاتنگ با محیط زیست بر روان آدمی می‌پردازد. این پژوهش در نظر دارد تا با بکارگیری مفاهیمی چون ناخودآگاه بوم‌شناسی و طبیعت‌بارگی که برای اولین بار توسط تئودور روزاک و ادوارد او ویلسون در حوزه بوم-روان‌شناسی مطرح شده، به شناسایی و التیام آسیب‌های روانی تنشی ناشی از دوری انسان از طبیعت بپردازد.

واژگان کلیدی: بوم-روان‌شناسی، بوم‌درمانی، بوم‌محوری، ناخودآگاه بوم‌شناسی، طبیعت

دوره بیستم شماره ۳۰، بهار و تابستان ۱۴۰۲

۱. دانشجوی دکتری، گروه زبان و ادبیات انگلیسی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران،

پست‌الکترونیک: raoufzadehnarges@gmail.com

۲. استادیار، گروه زبان، واحد پرند، تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، ایران، (نویسنده مسئول)، پست‌الکترونیک:

eslami_paranduniv@yahoo.com

۳. استادیار، گروه زبان، واحد علوم تحقیقات تهران، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران، پست‌الکترونیک:

mortezalak@gmail.com

مقدمه

طبیعت به عنوان بستر حیات موجودات زنده، همواره مورد توجه دانشمندان، روشنفکران، فلاسفه، نویسندگان و شاعران بوده است. در دنیای مدرن امروز با افزایش جمعیت و بهره‌برداری بیش از حد از منابع طبیعی، صدمات جبران‌ناپذیری به طبیعت وارد شده است. بنابراین، نیاز به اثبات نقش کلیدی طبیعت در شکل‌گیری زندگی بهینه برای بشر، بیش از پیش ضرورت یافته است. نقد ادبی بوم-روانشناسی، تلفیقی از مطالعات بوم‌شناسی و روان‌شناسی، حوزه بین رشته‌ای نسبتاً جدیدی در ادبیات است. با وجود کتاب‌ها، مقالات و همچنین رساله‌های متعدد در زمینه بوم‌شناسی، خلا بزرگی از دستاوردهای آن در روان‌درمانی مشهود است. در ساده‌ترین معنی، بوم-روانشناسی، ازدواج دیر هنگام دو رشته بوم‌شناسی و روان‌شناسی پس از یک معاشقه طولانی است. به گفته دارلین جی نمت^۱، عصب‌روانشناس^۲ مطرح آمریکایی، "بوم-روانشناسی به‌عنوان یک رشته مطالعاتی، علم اکولوژی، که به ارزیابی رابطه انسان با محیط خود می‌پردازد را با رشته روان‌شناسی که هدف آن بهینه‌سازی و ارزیابی رفتار انسان است، ترکیب می‌کند" (Ecopscychology: Advances from the Intersection of Psychology and Environ-mental Protection xi). منتقدان، رویکردهای متفاوتی برای مطالعه محیط زیست و تاثیر آن بر زندگی انسان به کار برده‌اند. عده‌ای انسان‌مداری و اثرات منفی آن را برای مطالعه انتخاب کرده و عده‌ای دیگر نیز بوم‌مداری را سرلوحه بررسی‌های خود قرار داده‌اند. این درحالی است که به‌صورت جدی به نقد بوم-روانشناسی پرداخته نشده و آثار زیادی از خوانش آن وجود ندارد. در این پژوهش، از دو اثر برجسته تئودور روزاک^۳ با عنوان *صدای زمین*^۴ (۱۹۹۹) و *بوم-روانشناسی: بازسازی زمین، شفای نهن*^۵ (۱۹۹۵)، همچنین اثر تاثیرگذار ادوارد او ویلسون^۶ با عنوان *طبیعت‌با رگی*^۷ (۱۹۸۴)، به‌عنوان چارچوب نظری برای بررسی طبیعت و ارتباط آن با روح و روان شخصیت‌ها در رمان *رویاهای حیوانی* اثر باربارا کینگزولر^۸ استفاده شده است. بر اساس چارچوب نظری

1. Darlyne G. Nemeth (b. 1944)
2. Neuropsychologist
3. Theodore Roszak
4. *The Voice of the Earth* (1999)
5. *Ecopscychology: Restoring the Earth, Healing the Mind* (1995)
6. Edward O. Wilson
7. *Biophilia* (1984)
8. Barbara Kingsolver

این نوشتار، فرض اولیه این است که نوع ارتباط شخصیت‌های این اثر با طبیعت، نمایانگر ناخودآگاه بوم‌شناسی و طبیعت‌بارگی است که در ذات آنها وجود دارد و با توجه به شرایط و موقعیت زندگی شخصی آنها، کمرنگ‌تر یا پررنگ‌تر می‌گردد.

تئودور روزاک (۲۰۱۱-۱۹۳۳)، تاریخ‌شناس و روان‌شناس سرشناس آمریکایی است که نظریاتش تاثیر شگرفی بر رشته‌های دیگر مانند علوم انسانی، هنر، ادبیات و مطالعات زیست‌محیطی داشته است. او برای نخستین بار مفهوم بوم-روان‌شناسی را ابداع نمود. روزاک معتقد است "بوم-روان‌شناسی، تحقیقی است برای توصیف رابطه انسان و طبیعت" (*Ecopsychology: Restoring the Earth, Healing the Mind* 45) او با استفاده از مفاهیم خاص خود همچون بوم-روان‌شناسی و ناخودآگاه بوم‌شناسی، ثابت می‌کند که افراد با توجه به روحيات، سبک زندگی و جایگاه اجتماعی، با طبیعت پیرامون خود در ارتباط هستند. هرچه ناخودآگاه بوم‌شناسی در افراد فعال‌تر باشد، این ارتباط عمیق‌تر و ناگسستنی‌تر خواهد بود. به باور روزاک، رابطه‌ای منطقی بین ارتباط انسان با طبیعت و روح و روان او وجود دارد. رابطه‌ای که متاثر از رفتار، سبک زندگی و موقعیت اجتماعی افراد است. ادوارد او ویلسون (۱۹۲۹-) زیست‌شناس، طبیعت‌شناس و نویسنده برجسته آمریکایی است که به‌عنوان پدر تنوع زیستی شناخته می‌شود. او القابی چون داروین جدید یا داروین قرن بیست‌ویکم را به خود اختصاص داده است. ویلسون معتقد است یک نزدیکی ذاتی و تعیین‌شده ژنتیکی بین انسان‌ها با جهان طبیعت وجود دارد. او به‌عنوان یک زیست‌شناس، مطالعات متعددی در این زمینه انجام داده و مفهوم طبیعت‌بارگی را که به معنای عشق به طبیعت است، برای نخستین بار در کتابی با همین عنوان ابداع نموده است. کتاب *طبیعت‌بارگی* (۱۹۸۴) دربرگیرنده پاسخ ویلسون به طبیعت و تفسیر اخلاق حفاظت از آن است. ویلسون طبیعت‌بارگی را "تمایل ذاتی به تمرکز بر زندگی و فرایندهای واقعی آن می‌داند" (*Biophilia 1*). منظور ویلسون از تمایل ذاتی این است که ساختار مغز ما در بدو تولد، حاوی محتوای ذهنی است که در تماس با محیط بیرون و طبیعت، به‌طور قابل پیش‌بینی رشد می‌کند.

باربارا کینگس الور (۱۹۵۵-) نویسنده و شاعر مطرح آمریکایی، از بانوان برجسته رمان‌نویسی است که در آثار خود درباره عواقب تخریب طبیعت و تاثیر آن بر روان انسان‌ها، همچنین پیوند عمیق انسان‌ها با طبیعت، آشکارا هشدار می‌دهد. او نویسنده‌ای است که علاقه زیادی به حفظ محیط زیست و جلوگیری از آسیب و تخریب آن دارد.

بنابراین، در اغلب آثارش ارتباط وی با طبیعت را می‌توان مشاهده کرد. کینگس الور، قصه‌گویی بااستعداد است که به همان اندازه که به محیط زیست اهمیت می‌دهد، به پویایی روابط خانوادگی و انسانی نیز اهمیت می‌دهد. او با تکیه بر ریشه‌های آپالاچی، مطالعات و پیشینه خود در زیست‌شناسی، رمان‌های احساسی را خلق می‌کند. کینگس الور، توانایی خاصی در به تصویرکشیدن شکنندگی دنیای طبیعی دارد و نثر باشکوه او حاوی تصاویری است که برای مدت زمان طولانی در ذهن خواننده باقی می‌ماند. او رمان را بستری مناسب برای بازتاب بحران‌های زیست‌محیطی می‌یابد. لذا آثار او همواره انعکاسی از فجایع زیست‌محیطی و بازتاب آن بر زندگی انسان‌ها می‌باشد. او با قلم توانای خود در آثاری مانند *رویهای حیوانی* (۱۹۹۰)، *تابستان پربار*^۲ (۲۰۰۰) و *سلوک پراز*^۳ (۲۰۱۲)، طبیعتی را به تصویر می‌کشد که روبه نابودی است و انسان را مسئول این تخریب می‌داند. کینگس الور در طول زندگی ادبی خود، جوایز و افتخارات بسیار زیادی را به خود اختصاص داده است. از جمله: جایزه قلم/آمریکا معروف به داستان‌نویسی غرب برای رمان بسیار تاثیرگذار *رویهای حیوانی* (۱۹۹۰)، جایزه ملی کتاب آفریقای جنوبی (۱۹۹۸)، برای رمان *مقدس زهرآگین*، که در فهرست نهایی جایزه پولیتزر قرار گرفت، جایزه تخیلی-زیست‌محیطی ادوارد ابی، جایزه قلم فاکنر، جایزه اتحادیه آزادی‌های مدنی آریزونا، جایزه جیمز برد، جایزه کتاب لس آنجلس، مدال ملی علوم انسانی که در سال ۲۰۰۰ توسط رئیس‌جمهور وقت آمریکا، بیل کلینتون به وی اهدا شد و جایزه نارنجی بریتانیا برای رمان لاکونا (۲۰۱۸).

رمان برجسته *رویهای حیوانی* (۱۹۹۰)، حاوی اشارات مکرر به آسیب‌های مضر و جدی است که انسان به طبیعت وارد کرده است. این پژوهش بر آن است تا با خوانشی بوم-روان‌شناسانه از رمان *رویهای حیوانی* (۱۹۹۰) و تلفیقی از نظریات تئودور روزاک و ادوارد اوویلسون، به پرسش‌های مطرح‌شده در این رابطه پاسخ دهد. نخست آنکه، کینگس الور به چه صورت بحران‌های زیست‌محیطی را در رمان *رویهای حیوانی* مطرح کرده؟ پرسش دیگر آن که چگونه کینگس الور با برجسته‌ساختن ارتباط انسان با محیط پیرامونش، نحوه تاثیراین رابطه و پیامدهای آن بر روان انسان‌ها را توصیف می‌کند؟ درنهایت، ناخودآگاه بوم‌شناسی و طبیعت‌بارگی چگونه سبب پیوند یا گسستگی ارتباط

1. Animal Dreams
2. Prodigal Summer (2000)
3. Flight Behavior

انسان‌ها با طبیعت می‌شوند؟ در ادامه، پژوهشگر به معرفی پیشینه تحقیق می‌پردازد. از آنجا که خوانش بوم-روان‌شناسانه و بکارگیری نظریات منتقدان این حوزه، تا کنون در ایران در تحلیل هیچ‌یک از آثار ادبی بکار گرفته نشده و این نخستین باری است که چنین بررسی انجام می‌گیرد، در این بخش، محقق به ذکر تحقیقات در زمینه بوم‌گرایی بر رمان *رویاهای حیوانی* اکتفا می‌نماید. پس از آن در قسمت چارچوب نظری پژوهش، به بررسی نقد بوم-روان‌شناسانه و مفاهیم کلیدی مربوط به آن همت گمارده، با بکارگیری آنها، خوانشی جدید از این رمان را ارائه می‌دهد. این تحقیق تلاشی است برای پرداختن به اساسی‌ترین رابطه که رابطه انسان با طبیعت و محیط زیست است. پژوهشگر با بررسی رمان *رویاهای حیوانی*، ضمن اثبات اهمیت حیاتی رابطه سالم با طبیعت در روند رشد فرد و بشر، اهمیت بوم-روان‌شناسی را در کمک به افزایش آگاهی تکاملی انسان درباره رابطه‌اش با زمین و تشویق به تغییر نگرش از دیدگاه انسان‌محور به سمت زیست‌محور، روشن می‌کند. در نهایت، قسمت نتیجه‌گیری به بیان یافته‌های پژوهش می‌پردازد.

پیشینه تحقیق

تحقیقات زیادی درباره رمان *رویاهای حیوانی* (۱۹۹۰)، اثر برجسته باربارا کینگس الور (۱۹۵۵-) صورت گرفته است. با وجود کثرت پژوهش‌های موجود از دیدگاه بوم‌گرایی و اکوفمینیست، تا کنون این رمان از منظر بوم-روان‌شناسی مورد بررسی قرار نگرفته است. در این قسمت، به ذکر چند مورد از تحقیقات صورت‌گرفته اکتفا می‌کنیم. مروا حسین احمد عبدالفتاح در پایان‌نامه خود با عنوان "*خوانش رویاهای حیوانی و تابستان پربار باربارا کینگس الور بر اساس نقد بوم‌گرا*" (۲۰۱۹)، با استفاده از نظریه مکالمه‌ای باختین، همچنین تئوری بوم‌شناسی تیموتی مورتون^۱، به بررسی این دو رمان می‌پردازد. ثیدا ورده در مقاله خود، با عنوان "*رویاهای حیوانی اثر باربارا کینگس الور: سرنگونی بوم‌فمینیستی اسطوره غربی*" که در کتاب *نقد بوم‌گرا فمینیسم: محیط زیست، بانوان، و ادبیات* (۲۰۱۲) به چاپ رسیده، اسطوره غرب را در این داستان بازبینی کرده و تاثیر آن را بر شکل‌گیری زمین، بانوان و اقلیت‌های فرهنگی مورد بررسی قرار می‌دهد. هایللی نولتون در کتاب خود، *قدرت بوم‌فمینیستی مسخ: پیوندهای اسطوره‌های بین زن و طبیعت در داستان باربارا کینگس الور* (۲۰۲۲) نشان می‌دهد چگونه زنان به‌جای تلاش برای یافتن مدینه فاضله،

1. Bakhtinian dialogics
2. Timothy Morton

درصد احیا و اصلاح محیط زیست زادگاه خود هستند. شریل استیونسون^۱ در مقاله "رنج و خاطره در رویاهای حیوانی کینگس الور"^۲ (۲۰۰۰) با استفاده از تئوری تروما به مطالعه رومان *رویاهای حیوانی* می پردازد (۳۲۷). پریسیلا ونس لدر^۳ (۱۹۶۲) در کتاب خود با عنوان *بذرهای تغییر: مقالات انتقادی درباره باربارا کینگس الور*^۴ (۲۰۱۲) ضمن ارائه خلاصه کاملی از زندگی کینگس الور، به دوره های مختلف زندگی او اشاره کرده و به توضیح آثار ادبی او شامل اشعار، رمان ها و مقالات می پردازد. ونس لدر معتقد است اگرچه شخصیت های رمان های الور اغلب بر خطرات غلبه می کنند، پایان داستان ها هرگز وعده خوشبختی نمی دهند (32 *Seeds of the Change*).

کاترین هیمل رایت^۵ در مقاله خود با عنوان "اسطوره غربی آمریکا و اسطوره بومی آمریکا در رمان درختان لوبیا"^۶ (۲۰۰۷) به توسعه و گسترش این استدلال می پردازد که چگونه باربارا کینگس الور، افسانه های پدرسالارانه را دوباره تصور و بازگو می کند. او نشان می دهد که چگونه کینگس الور با استفاده از اسطوره های بومی آمریکا به خنثی کردن دوگانگی سنتی بین مرد غربی آزاد و ماجراجو و زن منفعل، می پردازد (۱۱۹). پاملا اچ دموری در مقاله خود با عنوان "در قلب نور: باربارا قلب تاریکی را بازخوانی می کند"^۷ (۲۰۰۲)، رمان *کتاب مقدس چوب زهر آگین اثر کینگس الور* را به عنوان انعکاسی از رمان *قلب تاریکی اثر جوزف کنراد*، معرفی می کند. دموری معتقد است که در هر دو رمان، عوامل سفیدپوست قدرت های خارجی، اغلب بی روح و فاسد هستند. هر دو رمان، آفریقایی را نشان می دهند که اغواکننده و درعین حال، خطرناک است. سرزمینی کاملاً بیگانه برای غربی ها و کشنده برای کسانی که نمی توانند خود را با آن وفق دهند (۱۸۱). ناننیتی م و دکتر بووانسوار در مقاله برجسته خود با عنوان "بازاندیشی درباره تغییرات اقلیمی داستان های آب و هوایی در رمان سلوک پرواز باربارا کینگس الور"^۸ (۲۰۱۵)، داستان رمان را با تغییرات اقلیمی واقعی در جهان ترکیب کرده و باورها و ناپاورها را برای توضیح فجایع جهانی به کار می برند. محققان معتقدند که رمان *سلوک پرواز* (۲۰۱۲) به جای راه حل های خاص برای بحران، فقط دید گسترده تری را درباره مشکل ارائه می دهد. چنین تصوراتی ضمن کمک به تجدیدنظر در باورهای موجود برای

1. Sheryl Stevenson
2. Trauma and Memory in Kingsolver's Animal Dreams" (2000)
3. Priscilla Vance Leder
4. Seeds of Change: Critical Essays on Barbara Kingsolver (2012)
5. Catherine Himmelwright

تغییرات آب‌وهوا، به‌صورت نمادین القاکننده نیاز فوری به حل مشکلات زیست‌محیطی می‌باشند.

چارچوب نظری پژوهش: بررسی مفاهیم کلیدی تئودور روزاک و ادوارد او

ویلسون

الف: مروری بر ویژگی‌ها و کاربست‌های نقد بوم-روان‌شناسانه

بوم-روان‌شناسی، رویکردی است جدید که روان‌شناسی و بوم‌شناسی را تلفیق کرده و گسترش داده است. این رویکرد، روان‌شناسی را به‌گونه‌ای بازتعریف می‌کند که علاوه بر اینکه شامل پدیده‌های درون‌روانی و روابط اجتماعی می‌شود، بر رابطه انسان‌ها با سایر گونه‌ها و زیست‌بوم‌ها تأکید می‌کند. بوم-روان‌شناسی با تأکید بر وابستگی متقابل در سیاره زمین، نشان‌دهنده این است که قطع ارتباط روانی با زمین، مشکلات زیادی را به ارمغان می‌آورد. انسان‌ها توسط دنیای اطراف خود شکل می‌گیرند و به‌نوبه خود در شکل‌دادن به جهان، مشارکت دارند. بدین‌صورت، انسان به‌طور جدایی‌ناپذیری با همه موجودات دیگر پیوند می‌خورد. با تشدید تأثیرات انسان بر بی‌نظمی اکوسیستم، تغییرات آب‌وهوایی و انقراض گونه‌ها، بیشتر و بیشتر آشکار می‌شود. روشی که انسان برای شکل‌دادن به این جهان بکار می‌گیرد، بسیار مخرب است و به‌سمت فروپاشی اکولوژیکی می‌رود. نخستین بار تئودور روزاک (۲۰۱۱-۱۹۳۳) با انتشار کتاب *صدای زمین* (۱۹۹۲) مفهوم بوم-روان‌شناسی را ابداع نمود. به گفته روزاک "بوم-روان‌شناسی تحقیقی است برای توصیف رابطه انسان و طبیعت، ابزاری برای درک همه‌جانبه روابط برای تشخیص ایرادها و پیشنهاد مواردی برای بهبودی است" (*Ecopsychology: Restoring the Earth, Healing the Mind 45*). بوم-روان‌شناسی، زمینه‌ای است بین رشته‌ای که از وابستگی متقابل زندگی انسان به طبیعت پشتیبانی کرده، باعث ترویج بینشی جدید می‌شود (*The Voice of the Earth 55*). روزاک پیشرفت جنبش زیست‌محیطی را به‌عنوان بزرگ‌ترین هدف معرفی می‌کند. این پیشرفت، توجه رشته‌های مختلف دانشگاهی را برای مقابله با بحران زیست‌محیطی به خود جلب کرده است. در حقیقت بوم-روان‌شناسی از جنبشی آکادمیک پدید آمده که واکنش انسان به تهدیدهای زیست‌محیطی را بررسی می‌کند. البته هنوز به‌طور کامل به‌عنوان روشی جهانی، شناسایی و معرفی نشده است. بوم-

1. The Voice of the Earth: An Exploration of Ecopsychology (1992)

روان‌شناسی، رویکردی است پویا در زمینه‌های مختلف مطالعاتی (*The Voice of the Earth* 60). تئودور روزاک بطور بسیار خاص حوزه بوم‌شناسی را معرفی می‌کند. در کتاب *صدای زمین* (۱۹۹۲) ارجاعاتی به موضوعات گسترده، اما مرتبط با هم وجود دارد. پیشنهاد بوم-روان‌شناسی، بررسی مرزهای خود و روان است. چنانچه روزاک نیز اشاره نموده، همواره روان‌شناسی دچار این تصور نادرست بوده که خود، جداست و اینکه این تجربه جدایی از طبیعت است. درواقع، سرکوب همدلی کیهانی و بی‌حسی روانی، عواقب ناگواری برای زمین و تجربه بشر به ارمغان آورده است (*The Voice of the Earth* 70). رویکرد بوم-روان‌شناسی، رابطه ضعیف انسان با طبیعت را از پایه‌های اصلی مشکلات زیست‌محیطی، سیاسی، اجتماعی و جهانی کنونی بشریت می‌داند.

ب: طبیعت‌بارگی

در نیمه پایانی قرن بیستم، تاثیر دوری از طبیعت بر سلامت انسان به موضوعی قابل توجه برای منتقدان تخریب محیط زیست تبدیل شد. به طوری که برای حمایت از طبیعت، به معرفی راهکارها و مفاهیم کلیدی پرداختند که یکی از این مفاهیم، طبیعت‌بارگی^۱ است. مفهوم طبیعت‌بارگی اولین بار در کتاب *آناتومی تخریب انسان* (۱۹۷۳) توسط اریک فروم^۲ روان‌کاو آلمانی، معرفی شد. فروم معتقد است طبیعت‌بارگی باعث بازگرداندن نیروی فعالی به انسان می‌شود که می‌تواند بر حس انزوا و جدایی او غلبه کند. او اتحاد با همه انسان‌ها و طبیعت را از ویژگی‌های اساسی طبیعت‌بارگی می‌داند (*The Anatomy of Human Destructiveness* 85). ادوارد او ویلسون^۳، زیست‌شناس سرشناس آمریکایی، نخستین فردی است که به طور جدی به بررسی مفهوم طبیعت‌بارگی پرداخت و در سال ۱۹۸۴ کتابی با همان عنوان منتشر کرد. ویلسون طبیعت‌بارگی را احساس بی‌حد و اندازه لذت و رضایت از طبیعت می‌داند. او معتقد است که انسان درون طبیعت رشد کرده و به تکامل رسیده و در نتیجه، ارتباطی ناگسستنی با آن دارد. به گفته ویلسون: "تنوع گونه‌ای قبل از بشریت ایجاد شده و چون ما در درون آن تکامل یافته‌ایم، هرگز محدودیت‌های آن را درک نکرده‌ایم. در نتیجه جهان زنده، حوزه طبیعی ناآرام‌ترین و متناقض‌ترین بخش روح انسان است" (*Biophilia 10*). گرایش انسان به طبیعت، او را

1. Biophilia
2. Erich Fromm
3. Edward, O. Wilson

و ادراک به درک پیوند ریشه‌ای خود با طبیعت و تلاش او برای لذت از طبیعت و حفظ محیط اطراف را چند برابر می‌کند. ویلسون معتقد است که مغز انسان در دنیایی که توسط او ساخته شده و با ماشین اداره می‌شود، رشد نکرده، بلکه از طبیعت سرچشمه می‌گیرد. انسان‌ها در حین تکامل، پیوند قوی با طبیعت و عناصر طبیعی اطراف خود برقرار می‌کنند. ویلسون طبیعت‌بارگی را بسته‌ای کامل از قوانین دقیق که در تاریخ ژنتیکی ما گنجانده شده، می‌داند و معتقد است انسان‌ها برای سلامت جسمی و روانی خود باید با فرایندهای طبیعی که نیازی بیولوژیکی است، در ارتباط باشند. امنیت جسمی و روانی، اولین شرط محیطی برای ایجاد و جهت‌گیری طبیعت دوستی است. در کتاب *فرضیه طبیعت‌بارگی*^۱ (۱۹۹۳)، ویلسون و کلرت^۲ اعلام می‌دارند چنانچه شرایط محیطی با نیازهای وجودی در تضاد باشند، پتانسیل ثانوی متضادی ایجاد می‌شود که مرگ‌دوستی^۳ نام دارد. آنچه باعث تشویق مرگ‌دوستی می‌شود، ناامنی و کمبود اقتصادی است (۳۸)

ج: ناخودآگاه بوم-روان‌شناسی

مفهوم ناخودآگاه بوم‌شناسی، نخستین بار توسط تئودور روزاک در کتاب *صلای زمین* (۱۹۹۲) مطرح شد. روزاک معتقد است ناخودآگاه بوم‌شناسی^۴، هسته و مرکز اصلی ذهن است. او با الهام از فروید این مفهوم را ابداع نمود و اذعان داشت هدیه‌ای است ذاتی که قابل احیا می‌باشد. فروید ضمیر ناخودآگاه را بخش بزرگی از روان می‌داند که در دسترس آگاهی ما نیست، اما اثر قدرتمندی بر زندگی و اعمال ما دارد. فروید در واقع برای اولین بار ضمیر ناخودآگاه را صورت‌بندی کرد و به آن مفهومی گسترده بخشید. پیش از فروید، فلاسفه قرن نوزدهم به اشکال مختلف از این کلمه استفاده می‌کردند، اما هیچ‌یک از آنها آن را به صورتی که فروید تبیین کرده، بررسی نکرده‌اند. فروید از استعاره کوه یخ برای توضیح رابطه خودآگاه، ناخودآگاه استفاده می‌کند: ناخودآگاه، بخش بزرگ کوه یخی است که در زیر آب مانده و قابل رویت نیست. خودآگاه، بخش کوچک کوه یخی و قابل رویت می‌باشد (The Voice of The Earth 305). روزاک، آسیب و سرکوب محیط زیست را ریشه جنون و بیماری‌های روانی در جامعه مدرن دانسته و بر این باور است که در جامعه صنعتی، عمیق‌ترین ریشه جنون با سرکوب ناخودآگاه بوم‌شناختی حاصل

1. The Biophilia Hypothesis (1993)
2. Edward, O. Wilson & Keleert
3. Necrophilia
4. Ecological Unconscious

می‌گردد. او معتقد است که بوم-روانشناسان، به دنبال بازیابی ناخودآگاه بوم‌شناختی در بزرگسالان هستند تا مقدمات پیوند انسان و طبیعت را فراهم آورند. همه ما در ناخودآگاه خود به محیط زیست، طبیعت و هر آنچه در آن است، علاقه‌مند هستیم. این علاقه و وابستگی در عده‌ای پرورش می‌یابد و قوی‌تر می‌شود، اما در عده‌ای دیگر بسیار کم‌رنگ است. (The Voice of the Earth 301) سلامت عقل، مسیری است که با دسترسی آزاد به ناخودآگاه بوم‌شناسی حاصل می‌گردد. آنچه که در روان‌شناسی بیشتر مورد تمرکز قرار می‌گیرد، مصیبت‌هایی است که در ذهن افراد رخ می‌دهد. این درحالی است که بوم-روان‌شناسی بر محوشدن نور درونی انسان تمرکز دارد که علت آن محوشدن یا از بین رفتن بوم-آگاهی^۱ است. ناخودآگاه بوم‌شناختی درباره ناخودآگاهی صحبت می‌کند که به واسطه آن، انسان به تمام زندگی‌های دیگر متصل می‌شود. می‌توان چنین نتیجه گرفت که سرکوب ناخودآگاه بوم‌شناختی، علاوه بر افزایش پریشانی روانی گسترده در جامعه امروزی، منجر به نگرش مخرب فرهنگ نسبت به جهان طبیعی می‌شود. بیدار کردن حس ذاتی تعامل محیطی که در ناخودآگاه بوم‌شناسی نهفته است و التیام بیگانگی فرد با طبیعت، از اهداف بوم-روان‌شناسی است (The Voice of the Earth 302).

بررسی رمان رویاهای حیوانی

ردپای ناخودآگاه بوم‌شناسی در رمان رویاهای حیوانی

پیوند عمیق انسان با طبیعت و عناصر موجود در آن، به صورت خارق‌العاده‌ای در رمان *روایه‌های حیوانی* (۱۹۹۰)، به تصویر کشیده شده است. انسان هنگامی که با محیط طبیعی سالم و متنوع اطراف خود ارتباط برقرار می‌کند، از نظر جسمی، روانی و حتی اخلاقی احساس امنیت می‌کند. رمان *روایه‌های حیوانی*، دربرگیرنده چنین احساسی است. از همان ابتدای داستان، راوی رمان، "کدی" با شور و حرارت خاصی به توصیف گریس، زادگاه خود می‌پردازد. او مدت‌ها است که گریس را ترک کرده و از آسیب‌های زیست‌محیطی آن بی‌اطلاع است. آنچه اکنون کدی را به زادگاهش کشانده، بیماری آلزایمر پدرش، دکتر هومر و دلتنگی برای گریس است که پس از رفتن هالی به نیکاراگوئه، چند برابر شده است. خانواده دکتر هومر به‌طور ناخودآگاه، پیوند بسیار عمیقی با طبیعت دارند و رفتارهای آنها، انعکاسی از این موضوع است. در حقیقت، ناخودآگاه بوم‌شناسی در آنها

1. Eco-Consciousness

بسیار فعال است. روزاک معتقد است که همه ما در ناخودآگاه خود به محیط زیست، طبیعت و هرآنچه در آن است، علاقه‌مند هستیم. این غلاقه در عده‌ای پرورش می‌یابد و قوی‌تر می‌شود، اما در عده‌ای دیگر بسیار کم‌رنگ است (*The Voice of the Earth* 302). چنین نگرشی، از صفحات ابتدایی رمان *رویهای حیوانی* آغاز می‌شود. دقت نظر خاصی که دکتر هومر در انتخاب اسامی دختران خود داشته، حاکی از بیداری ناخودآگاه بوم‌شناختی اوست. راوی داستان کازیمیا که به "کدی" معروف است، درباره اسم خود و خواهرش این‌گونه توضیح می‌دهد: "پدرمان، نام خواهرم را هالمیدا گذاشته که به معنی در "اندیشه دریا بودن" است. چیزی که شاید زمانی، معقول به نظر می‌رسید که کسی در بیابان باشد و این اسم را برگزیند. اسم خود من کازیمیا بود که به معنی "نظم در جهان هستی" می‌باشد (*Animal Dreams* 20). الور ناخودآگاه بوم‌روانشناسی را در رمان *رویهای حیوانی* به دو صورت فعال و منفعل به تصویر کشیده است. ناخودآگاه بوم-روانشناسی قوی دکتر هومر، منجر به انتخاب اسامی با مفاهیمی ژرف برای دخترانش شده است. رفتارهای دکتر هومر و دخترانش حاکی از وجود ناخودآگاه بوم-روانشناسی بسیار فعال آنهاست. کدی و هالی از همان دوران کودکی علاقه‌ای خاص به طبیعت و حیوانات داشتند، به طوری که وقتی برای چیدن گلابی‌های وحشی نزدیک رودخانه، گرفتار سیل شده بودند، به لانه یک کایوت پناه می‌برند. دخترها در آن شب بسیار تاریک که ترس تمام وجودشان را فراگرفته بود، متوجه وجود هفت توله کایوت در لانه می‌شوند. آنها تمام تلاش خود را برای نجات توله کایوت‌هایی که مشخص نیست، طوفان و سیل چه برسر مادرشان آورده، می‌کنند:

کازیمیا ناله می‌کرد و می‌گفت: هفت تا بودند و من توانستم چهارتایشان را بگیرم، اما هالی توانست با هر دستش یکی از آنها را بردارد، نمی‌خواستیم هفتمی را از دست بدهیم. احتمال داشت که اون یکی غرق می‌شد. کازیمیا نگران بود، زار می‌زد و هق‌هق گریه سرداده بود. چرا که بعد از نیم‌روزی لاله زدن در آن سوراخ ساحلی، درحالی که منتظر بودند تا مادر بچه کایوت‌ها بازگردد و بچه‌هایش را نجات دهد، مجبور شده بودند تا توله‌ها را آنجا رها کنند. او صدای لرزیدن هالی را در پس‌زمینه خاطراتش می‌شنید. هر دوی آنها گریه می‌کردند، انگار که خودشان در شرف غرق شدن بودند (*Animal Dreams* 27).

روزاک معتقد است ناخودآگاه بوم-روانشناسی در تمامی انسان‌ها از بدو تولد وجود

دارد، هرچند نقش محیط اطراف در پرورش آن از اهمیت بسزایی برخوردار است. در بسیاری از موارد، محیط زندگی نقشی فعال یا منفعل در برانگیختن ناخودآگاه بوم-روانشناسی ایفا می‌کند (*The Voice of the Earth* 287). این موضوع درباره دوست کدی، امیلینا و فرزندانش کاملاً مشهود است. آنها بدون هیچ دغدغه‌ای پرندگان را می‌کشند، پره‌های طاوس‌ها را می‌کنند و برای درست‌کردن عروسک‌های دست‌ساز، می‌فروشند. درحقیقت، خانواده امیلینا از این طریق امرار معاش می‌کنند. بنابراین، هیچ‌گونه حس دلسوزی برای کشتن و پر کردن پرندگان ندارند. کلن، کرتی و میسن با علاقه خاصی درباره سروته کردن پرندگان صحبت می‌کنند. کدی این‌گونه توضیح می‌دهد: "من آن روز شاهد آنچه که فکرش را می‌کردم بودم، شاهد کشتار طاوس‌ها... اما برای اولین بار بود که یک کشتار واقعی را می‌دیدم. دسته‌ای از پرندگان، سطل‌ها، کیسه‌های کاغذی و به‌طورغمانگیزی الواری چوبی و لکه‌های خونی که از قبل مانده بودند." (*Animal Dreams* 32). طبق نظر روزاک: "همان‌طور که بدن تاریخچه تکاملی خود را دارد و ردپای واضحی از مراحل مختلف تکامل را نشان می‌دهد، روان نیز چنین است" (*The Voice of the Earth* 304). روان با قرارگرفتن در طبیعت، روند تکاملی خود را طی می‌کند، هرچند این امر برای همه یکسان نیست. این روند تکاملی، دکتر هومر و خانواده‌اش را دربرمی‌گیرد، در صورتی که خانواده امیلینا از این امر، مستثنی هستند.

جست‌وجوی طبیعت‌بارگی در رمان *رویاهای حیوانی*

ادوارد او ویلسون، برای اولین بار شیفتگی اعمال‌شده توسط طبیعت و وابستگی به طبیعت را شناسایی کرد. طبیعت‌بارگی از قوانین یادگیری تشکیل شده که ارتباط موثر با طبیعت را تسهیل می‌کند. درواقع، طبیعت‌بارگی یک ویژگی مفید ذاتی است، نه محصول فرهنگی. ویلسون طبیعت‌بارگی را "تمایل ذاتی به تمرکز بر زندگی و فرایندهای واقعی چون طبیعت می‌داند" (*Biophilia* 2). طبیعت‌بارگی را می‌توان به‌عنوان یک استعداد ذاتی برای یادگیری و تعامل با طبیعت به حساب آورد. این استعداد ذاتی در شخصیت‌های اصلی رمان *رویاهای حیوانی*، بسیار ماهرانه توصیف شده است. راوی داستان، کدی، درحال بازگشت به زادگاه خود گریس، در آریزونا است. در طول سفر با اتوبوس قدیمی و پرسروصدا، خاطرات دوران کودکی خود را مرور می‌کند. بیش از چهارده سال است که کدی و هالی دختر کوچک‌تر خانواده، زادگاه خود را ترک کرده و به

دنبال سرنوشت خود به تاکسون رفته‌اند و اکنون کدی در راه بازگشت به خانه است. او به‌عنوان معلم زیست‌شناسی به دبیرستان گریس می‌آید تا مراقب پدر پیر خود، دکتر هومر باشد. اتوبوس به گریس می‌رسد، ترمز می‌کند و کدی آخرین مسافر آن، پیاده می‌شود. به محض پیاده‌شدن، طبیعت گریس توجه او را به خود جلب می‌کند. "باغی قدیمی، با درختان گردوی به‌هم‌فشرده‌ای از لبه محوطه دادگاه گسترش می‌یافت و جایی در پشت آن، خانه امیلینا قرار داشت. انعکاس آسمان، بسان جویباری از نقره در نهرهای مزارع جاری بود، اما به محض اینکه خیابان را ترک کردم و قدم در سایه‌سار درختان گذاشتم، فضا تاریک شد. اگر تا کنون در میان باغی قدیمی گام نگذارده‌اید، نمی‌توانید چنین فضایی را تصور کنید که باغ چه ابهام بصری برای انسان ارائه می‌کند" (*Animal Dreams* 21).

دیدن مناظر گریس باعث برانگیخته‌شدن احساسات کدی می‌شود. چنانچه قبلا اشاره شد، ویلسون طبیعت‌بارگی را ذاتی می‌داند و معتقد است "از دوران کودکی ما با خوشحالی روی خود و سایر موجودات تمرکز می‌کنیم. یاد می‌گیریم زندگی را از بی‌جان تشخیص دهیم و مانند پروانه به سمت نور ایوان حرکت کنیم" (*Biophilia* 6). کاوش و وابستگی به زندگی، فرایندی عمیق و پیچیده در رشد ذهنی است (همان ۷). شناخت طبیعت و محیط اطراف، نیازمند ذهنی پویا است، به طوری که کدی نیز از زبان استاد گیاه‌شناسی دانشکده به آن اشاره می‌کند: "در دانشکده استاد گیاه‌شناسی مدام می‌گفت: "ذهنی فهیم برای شناخت دنیای گیاهان لازم است". فکر می‌کنم من و هالی یکی از آن موارد بودیم". کدی به توضیح تجربیات دوران کودکی خود و هالی می‌پردازد. اینکه چگونه نام لاتین پروانه‌ها را به ماشین تحریر خود می‌چسبانده. "هالی دارای سلیقه آرام‌تری بود. او وقتش را داشت تا رشد آرام پیازها را تماشا کند. گل‌های وحشی را نشا می‌کرد و یک میل ذاتی به باغبانی از خودش بروز می‌داد، به طوری که در ده سالگی توانست مسئولیت کاتالوگ بوری که مربوط به گل و گیاه و باغبانی بود، را برعهده بگیرد" (*Animal Dreams* 127).

طبیعت‌بارگی، مشخصه‌ای است که علاوه بر اینکه مستقیماً به حفظ خود و تولیدمثل کمک می‌کند، اطلاعات بسیار مفیدی را درباره محیط طبیعی در اختیار انسان قرار می‌دهد. درحقیقت، کاوش و جست‌وجو در محیط فوق‌العاده و بدیعی است که با آن روبرو هستیم. طبیعت‌بارگی با هدایت رابطه انسان با طبیعت سبب می‌شود که او محیط‌های طبیعی را که به بهبود خستگی و تنش روانی-فیزیولوژیکی کمک می‌کند، ترجیح دهد. وابستگی به

طبیعت، پیوندی است عاطفی با اشکال خاص زندگی که در شرایطی خاص اتفاق می‌افتد. اورسلا گوداینفا¹ استاد زیست‌شناسی دانشگاه واشنگتن معتقد است که برای تجربه همدلی با موجودات دیگر و پاسخ‌گویی به نگرانی‌های آنها، در انسان حس وابستگی وجود دارد. او همدلی را که می‌تواند وابستگی به طبیعت باشد، حالتی عاطفی که توسط حالت یا موقعیت عاطفی دیگری ایجاد می‌شود، عنوان می‌کند. موقعیتی که در آن یکی همان احساسی را که دیگری دارد، حس می‌کند (200 *The Sacred Depths of Nature*). چنین موقعیتی بارها برای کدی پیش می‌آید. او به شدت نگران گریس و زمین‌های کشاورزی است. هنگامی که برای خرید به همراه جان تاکر، پسر بزرگ امیلینا از باغ‌ها عبور می‌کنند، با مناظری مواجه می‌شود که قلب او را به درد می‌آورد: "به دنبال جان تاکر، در مسیری که نمی‌شناختم به راه افتادم، یک بیراهه از میان باغ‌ها. از جان تاکر پرسیدم: "این دیگر چه جور باغی است؟" شاخه‌ها از میوه‌هایی که شبیه انارهای سبز و زرد کوچکی هستند، سنگین شده بودند. گفت: "به" (67 *Animal Dreams*). کدی با اولین نشانه‌هایی که او را وادار به فکرکردن می‌کند، مواجه می‌شود. پرسشی که ذهن و روح او را درگیر می‌کند. درحالی که کدی به دنبال پاسخی برای اتفاقی است که برای درختان به افتاده، به باغ گردو می‌رسد: "ما از باغ به گذشتیم و وارد باغ گردو شدیم. جایی که زمین از گردهای کوچک و نارس، پر شده بود. پرسیدم: "پس چه بلایی سر این باغ‌ها آمده؟ یکی از گردهایی را که به اندازه هسته هلو بود، با پا له کردم. همه‌جا پر شده از این نوع میوه‌ها. میوه‌ریزان" (68 *Animal Dreams*). ویلسون معتقد است "حس شگفتی ما به‌طور تصاعدی رشد می‌کند: هرچه دانش بیشتر باشد، راز عمیق‌تر می‌شود و بیشتر به دنبال دانش برای ایجاد رموز راز جدید هستیم. این واکنش کاتالیزوری که ظاهراً یک ویژگی ذاتی انسان است، ما را همیشه در جست‌وجوی مکان‌های جدید و زندگی جدید به جلو می‌کشاند" (*Biophilia* 19). این حقیقت درباره کدی، کاملاً صادق است. او پس از بازگشت به منزل امیلینا، به دنبال پاسخی برای پرسش‌های بی‌شمارش است. کدی متوجه می‌شود مواد شیمیایی در خاک نفوذ کرده‌اند و خاک گریس، به شدت آلوده است که خزان درختان میوه را رقم زده. او با گروهی از دانش‌آموزان به کوهستان می‌رود و از آنها می‌خواهد تا آب رودخانه را در لوله‌های آزمایش خود بریزند تا بتواند pH آن را بررسی کند. کدی متوجه غلظت بالای سولفوریک‌اسید در آب رودخانه می‌شود و به دنبال راه‌حلی برای این مشکل است. تمامی موارد فوق، حاکی از نگرانی او نسبت به طبیعت گریس است. استفاده بی‌رویه از معدن در کوهستان و بهره‌برداری از آن، باعث بروز چنین اتفاق ناگواری شده است. طبق نظر

1. Ursula Goodenough (b.1943)

ویلسون، کاوش و وابستگی به زندگی، فرایندی پیچیده در رشد ذهنی است (8 *Biophilia*). کدی به چنین رشد ذهنی دست یافته و هر آسیبی به طبیعت، به منزله آسیب روحی به او تلقی می‌شود. این موضوع حاکی از آن است که به میزانی که ما موجودات دیگری را درک کنیم، ارزش بیشتری برای دیگری و خودمان قائل خواهیم بود (همان ۹).

نتیجه‌گیری

با توجه به یافته‌های این مقاله، اکنون می‌توان رویکردی جدید برای خوانش رمان *روایه‌های حیوانی* معرفی کرد. در این اثر، کینگز الور از منظری نو ارتباطات و دیدگاه‌های متفاوت شخصیت‌ها نسبت به طبیعت را به تصویر کشیده است. این مطالعه ضمن اثبات تاثیرات نزدیکی، دوستی و زندگی در طبیعت بر روان انسان‌ها، برای نخستین بار به معرفی مفاهیم جدیدی از قبیل بوم‌روان‌درمانی^۱ و بوم‌درمانی^۲ در حوزه نقد ادبی می‌پردازد. پژوهشگر معتقد است با ترکیب تئوری‌های دیگری از حوزه روان‌شناسی با رویکرد بوم‌گرایی، می‌توان مدل تئوری جدیدی را برای مطالعه آثار ادبی از دیدگاه زیست‌محیطی ابداع نمود. با تکیه بر دو مفهوم کلیدی مطرح‌شده توسط تئودور روزاک و ادوارد او ویلسون که عبارتند از: ناخودآگاه بوم‌شناسی و طبیعت‌بارگی، محقق ادعان می‌دارد که محیط پیرامون، شرایط زندگی، سطح فرهنگی و جایگاه اجتماعی افراد، در شکل‌گیری و پرورش این دو پدیده ذاتی، از اهمیت بسزایی برخوردار است. پژوهشگر بر این باور است که از آنجا که ناخودآگاه بوم-روان‌شناسی از بدو تولد در همه انسان‌ها وجود دارد، شرایط و سبک زندگی، فعال یا منفعل بودن، این پدیده را تحت تاثیر قرار می‌دهد. دکتر هومر و دخترانش همواره به نوعی با طبیعت در ارتباط هستند و این پیوند عمیق، همواره التیام‌بخش روح و روان آنهاست. پیوند خانواده دکتر با طبیعت، ناگسستنی و بسیار پررنگ است. طبیعت تسلی‌بخش دردها و رنج‌های آنهاست و به نوعی نقش بوم-روان‌درمانی برای آنها ایفا می‌نماید. دکتر هومر با عکاسی و حضور در طبیعت، سعی در به حداقل رساندن غم بزرگ از دست دادن همسر خود دارد. کدی به مبارزه با تخریب محیط زیست در گریس پرداخته و هالی، دختر کوچک خانواده برای آموزش کشاورزان و احیای طبیعت به نیکاراگوئه نقل مکان می‌کند که به نوعی، بوم‌درمانی است. ناخودآگاه بوم‌شناسی و طبیعت‌بارگی در خانواده دکتر هومر کاملاً مشهود است، در حالی که خانواده امیلیانا، درست در نقطه مقابل

1. Ecopsychotherapy
2. Ecotherapy

آنها قرار دارند. محقق، سبک زندگی این خانواده را علت منفعل بودن علاقه آنها به طبیعت می‌داند. امیلیانا و فرزندانش برای امرار معاش، طاوس‌ها را سر بریده و پرهای آنها را نیز برای فروش آماده می‌کنند. شکار بی‌رویه طاوس‌ها آنها را در معرض انقراض قرار داده، درحالی که این موضوع برای خانواده امیلیانا، کوچک‌ترین اهمیتی ندارد. کلن، کرتی و میسن، سر طاوس‌ها را بی‌رحمانه می‌کنند، گویی خوی وحشی‌گری در آنها بیدار است. رمان رویاهای حیوانی، پیشگام بیداری اکولوژیکی رمان‌نویسانی مانند باربارا کینگس الوراست که در آن ارتباط بین انسان و طبیعت، بسیار عمیق و جدی منعکس شده و با خود، نظام ارزشی طبیعت‌محور را به ارمغان می‌آورد.

Eco-psychological Reading of Barbara Kingsolver's *Animal Dreams*

Narges Raoufzadeh¹, Razieh Eslamieh², Morteza Lak³

Abstract

Introduction: In the last decade, issues and topics related to nature and the environment has attracted the attention of a large number of theorists and critics. What has made the human mind focus for a long time is the importance of preserving nature, plant and animal species, which play a very essential role in maintaining the health of the human soul. Since the conflation of humanities and natural sciences results in the investigation of the relationship between man, nature and their intimacy, the research aims to reveal the deep and unbreakable bond by focusing on the novel of *Animal Dreams*. The present article includes the destructive effects of anthropocentrism on the environment, by applying the two approaches of ecocriticism and ecopsychology. The study aims to identify and heal the damage caused by the separation of man from nature and its serious mental and psychological consequences by using concepts such as biophilia, ecological unconscious, ecocriticism, and ecopsychology, which were first proposed by Theodore Roszak, and Edward, O. Wilson in the field of ecopsychology.

Background of the Study: A large number of books, articles, and dissertations are written on Barbara Kingsolver's works. Although no book, article, dissertation has been written or any research done in the field of ecopsy-

-
1. PhD. Student of English Literature, Department of English Language and Literature, North-Tehran Branch. Islamic Azad University, Tehran, Iran.
 2. Assistant Professor, Department of English Language and Literature, Parand Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran. (Corresponding Author)
 3. Assistant Professor, Department of English Language and Literature, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

chology, here are a few cases which are to some extent related to the topic of the present research since they are dealing with ecology. Priscillia Leder in her prominent book entitled *Seeds of Change* (2010), provides a complete summary of Barbara Kingsolver's life. Referring to different periods of her life, the author reviews her literary works, including her novels, articles and poems. Many critics blame Kingsolver for her hopeful outlook which is accompanied by bitter realities. Pamela H. Demory in her article entitled "Into the Heart of Light: Barbara Rereads Heart of Darkness" (2002), introduces Kingsolver's *The Poisonwood Bible* as a reflection of Conrad's *Heart of Darkness*. She believes that in both novels, the white agents of foreign powers are often soulless and corrupt. Both novels present an Africa which is both seductive and dangerous; a completely alien land for Western and deadly for those who cannot adapt to it (181).

Methodology: In recent decades, a field called ecopsychology has emerged for studying the relationship between our psyche and both nature and environmental crisis. The historian, Theodore Roszak (1933-2011), is credited for coining the term ecopsychology. Roszak argues that "its goal is to bridge our culture's long-standing, historical gulf between the psychological and the ecological, to see the needs of the planet and the person as a continuum" (qtd. in Worthy 115). Ecopsychology deals with how emotional connections to nature are developed and gives feeling, harmony, eternity and stability. This approach examines ancient and modern cultures that have a history of being embraced by nature such as Buddhism and Hinduism. According to Darlyne G. Nemeth "Ecopsychology: The interaction between psychology and environmental protection is an inspiring concept" (2015 x). Ecopsychologists believe that the widespread destruction of the environment causes great sorrow and aggravation in people and intensifies their frustration

Conclusion: The present article is based on an exploratory research in defining the key concepts of ecopsychology such as ecological unconscious, biophilia, and attempts to apply those concepts on the Barbara Kingsolver's prominent work, *Animal Dreams*. According to the findings of the research, this article stipulates how, we can add a new aspect in the thorough reading of the novel. By examining the novel, the researcher reviles the vital importance of a healthy or unhealthy relationship with nature in the growth process of the individual and mankind. Using concepts such as ecological unconscious, which was first introduced by Theodore Roszak, and biophilia, a key concept discussed by Edward O. Wilson, the three main characters of the novel are examined. Dr. Homer, Cady and Hally's deep connection with nature is of particular importance which brings them peace of soul. The study promises the emerging ecological period of earth's development. This is a period in which the relationship between man and nature is very deep and serious. The ecological awakening of novelists like Barbara Kingsolver, motivated by respect for the realm of nature, has activated a nature-centered value system as opposed to anthropocentrism.

Key Words: Anthropocentrism, Biocentrism, Biophilia, Ecological Unconscious, Ecocriticism, Ecopsychology

References

- Aanstoos, M. Christopher. "Culture, psychology and ecology: An interview with Theodore Roszak." *The Humanistic Psychologist*, Vol. 24, No. 2, 1996, pp.155-174. Taylor & Francis. <https://www.tandfonline.com> Accessed 20 September. 2022.
- Aanstoos, M. Christopher. "Humanistic Psychology and Ecopsychology." *The Humanistic Psychologist*, Vol. 26, No. 1, 1998, pp. 3-4. <https://doi.org/10.1080/08873267.1998.9976963> Accessed 7 January.2023.
- Antonov, Vladimir. *Eco-Psychology: Harmony of Communication with Nature.*: Create Space, 2008.
- Blair, J. Lewis. "Ecopsychology: Challenges for person-centered therapy." *Person-Centered & Experiential Psychotherapies*, Taylor & Francis. Vol. 12, No. 4, 2013, pp.368-381. <https://www.tandfonline.com>. Accessed 7 January. 2023.
- Day, D. Matthew. "Ecopsychology and the restoration of home." *The Humanistic Psychologist*, Vol. 26, Issue 1-3, 1998, pp.51-68. <https://www.tandfonline.com>. Accessed 7 January. 2023.
- Demory, Pamela H. "Into the Heart of Light: Barbara Kingsolver Readers *Heart of Darkness*" Vol. 34, No. 3, (Fall 2002), pp.181-193. JStOR. <https://www.jstor.org/stable/24635080>. Accessed 4 March. 2023.
- Doherty, Joseph, Thomas. "Ecopsychology and Environmentally Focused Psychologies." *Mary Ann Libert, Inc. Publishers*. Vol. 3, No. 2, 12 Jul 2011. <https://doi.org/10.1089/eco.2011.0022>. Accessed 28 December. 2022.
- Nanthinii, M and Dr. V. Bhuvaneswar. "Rethinking Climate Change: Cli-fi Dynamic in Barbara Kingsolver's Flight Behavior". *Vellor Institute of Technology*. Vol. 10, Issue. 21. 2015 <https://Journals.Sagepub.com> pp. 41972-41976. Accessed 29 Feb. 2023.

- Priscillia, Leder. *Seeds of Change*. Tennessee: University of Tennessee Press, 2010.
- Roszak, Theodore. *The Making of a Counter Culture*. New York: Anchor Books, Doubleday & Company Inc, 1969.
- Roszak, Theodore. *THE VOICE OF THE E.A.R.T.H. An EXPLORATION OF ECOPSYCHOLOGY*. New York: Simon & Schuster, 1993.
- Roszak, Theodore. "Exploring Ecopsychology." *Self & Society An International Journal for Humanistic Psychology*. Taylor and Francis. Vol. 21, No. 2, (May 1993), pp. 4-6. <https://www.tandfonline.com>. Accessed 10 December. 2022.
- Hibbard, Whit. "Ecopsychology: A Review" *The Trumpeter Journal of Ecosophy*, Vol. 19, No. 2, Summer 2003, pp. 23-47. <https://trumpeter.athabascau.ca>. Accessed 10 December. 2022.
- Himmelwright, Catherine. "Gardens of Auto Parts: Kingsolver's Merger of American Western Myth and Native American Myth in the Bean Trees", Vol. 39, No. 2, (Spring 2007), pp. 119-139. JStOR. <https://www.jstor.org/stable/20077879> . Accessed 4 March. 2023.
- Hussein Ahmed Abdelfattah, Marwa. "*An Ecocritical Reading of Barbara Kingsolver's Animal Dreams and Prodigal Summer*". Ain Shams University. MA. Thesis. 2019. <http://research.asu.edu.eg>. Accessed 31 March 2023.
- Kingsolver, Barbara. *Animal Dreams*. New York: Harper Collins Publishing, 1999.
- Knowlton, Hayley. *The Ecofeminist Power of Metamorphosis: Mythic Bonds Between the Feminine and the Natural in Barbara Kingsolver's Fiction*. Whitman College, 2022.
- Metzner, Ralph. "The Place and the Story: Ecopsychology and Bioregionalism." *The Humanistic Psychologist*. Taylor and Francis. Vol. 26, Issue. 1-3, 1998, pp. 35-49. <https://www.tandfonline.com>. Accessed 12 December. 2022.

- Metzner, Ralph. *Green Psychology Transforming Our Relationship to the Earth*. Rochester: Park Street Press, 1999.
- Metzner, Ralph. *Ecology of Consciousness*. Oakland: New Harbinger Publications, 2017.
- Nemeth, G. Darlyne, Robert B. Hamilton, and Judy Kuriansky. *Ecopsychology Advances from the Intersection of Psychology and Environmental Protection*. United States of America: ABC-CLIO, LLC, 2015.
- Pye Lori and Ginette Paris. "Depth Psychology as an ecopsychology: A Conversation Between Ginette Paris and Lori Pye". *Mary Ann Libert*, Vol.4, No.3, September 2012, pp. 172-174. <https://doi.org/10.1089/eco.2012.0010>. Accessed 12 December. 2022
- Stevenson, Sheryl. "Trauma and Memory in Kingsolver's Animal Dreams". *Literature Interpretation Theory*, Taylor and Francis. Vol. 11, Issue. 4, Jun 2008, pp. 327-350. <https://www.tandfonline.com>. Accessed 4 March. 2023.
- Wade, Nicholas. "Theodore Roszak: Visionary Critic of Science" *American Association for the Advancement of Science*. Vol.178, No. 4064 (Dec. 1, 1972), pp. 960-962. JStOR. <https://www.jstor.org/stable/1735702>. Accessed 1 April. 2023.
- Wilson, O. Edward. *Biophilia*. England: Harvard University Press, 1984.
- Wilson, O. Edward. *The Biophilia Hypothesis*. United States: Island Press, 1993.
- Wrede, Theda. "Barbara Kingsolver's Animal Dreams: Ecofeminist Subversion of Western Myth". *Feminist Ecocriticism: Environment, Women, and Literature*. edited by Douglas A. Vakoch. Lexington Books, 2012. pp.39-64.